

**Faculteit der Filosofie, Theologie en
Religiewetenschappen**

Programma Religie & Beleid
Master Religiewetenschappen
Studiegids 2020-2021

Radboud Universiteit



© 2020 Faculteit der Filosofie, Theologie & Religiewetenschappen
Radboud Universiteit
Onderwijs- en stagecoördinator: prof. dr. Sophie van Bijsterveld
Postbus 9103
6500 HD Nijmegen
(024) 361 2489
S.vanbijsterveld@ftr.ru.nl
www.ru.nl/ftr

Deze gids is zorgvuldig samengesteld. Voor additionele en recente informatie kan verwezen worden naar:

- de online studiegids (www.ru.nl/studiegidsen),
- de website www.ru.nl/ftr/studenten
- en de studentenportal <http://portal.ru.nl>

INHOUD

1	CURRICULUM	4
1.1	Profiel van de master Religiewetenschappen	4
1.2	Doelen van de opleiding van de master Religiewetenschappen	4
1.3	Eindtermen van de master Religiewetenschappen	4
1.4	Het masterprogramma Religie & Beleid	6
1.5	Curriculum	6
1.6	Rooster	7
1.7	Beroepsprofiel	7
2	CURSUSSEN	9
2.1	Filosofie van religie, staat en samenleving	9
2.2	Religie, culturele diversiteit en overheidsbeleid	10
2.3	Religie en diversiteitsmanagement	11
2.4	Beleidsplanning en –implementatie	11
2.5	Religie en recht	13
2.6	Methoden van religie- en beleidsonderzoek	14
3	OPDRACHTSTAGE	16
3.1	Doelen en eindkwalificaties van de opdrachtstage	16
3.2	Taken	17
3.3	Begeleiding	17
3.4	Beoordeling	19
3.5	Procedures	19
4	MASTERSCRIPTIE	24
BIJLAGEN		
A	Stagecontract	25
B	Beoordelingsformulieren opdrachtstage	29

1 CURRICULUM

1.1. Profiel van de master Religiewetenschappen

De masteropleiding Religiewetenschappen sluit aan bij het profiel van de bacheloropleiding Religiewetenschappen waarin de bestudering van de wereldreligies in het algemeen (specialisatie Religiestudies) en de bestudering van de islam in het bijzonder (specialisatie Islamstudies) centraal staan. Studenten worden in de bacheloropleiding opgeleid tot kritische religiewetenschappers die in staat zijn tot wetenschappelijke vergelijking en oordeelsvorming. De masteropleiding bouwt hierop voort en richt de focus speciaal op de integratie van de perspectieven onderzoek en beroepsoriëntatie.

De vier specialisaties van de masteropleiding bieden de mogelijkheid om het perspectief van onderzoek en van beroepsoriëntatie te combineren en te integreren. De masteropleiding Religiewetenschappen kwalificeert voor beroepen op het terrein van wetenschappelijk onderzoek naar godsdiensten in Europa en het Midden-Oosten, en voor beroepen in de beleids- en zorgsector. Studenten die een onderwijsbevoegdheid voor docent godsdienst en levensbeschouwing willen behalen, kunnen, na afronding van de master, doorstromen naar de desbetreffende educatieve masteropleiding die door de Radboud Docenten Academie wordt aangeboden.

1.2. Doelen van de master Religiewetenschappen

De hoofddoelstelling van de masteropleiding is studenten op te leiden tot zelfstandige en kritische religiewetenschappers binnen verschillende onderzoeks- en beroepsoriëntaties. Deze hoofddoelstelling is verder uitgewerkt in drie doelstellingen:

1. Ontwikkeling van gevorderde kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die van belang zijn voor de wetenschappelijke, interdisciplinaire bestudering van religies en levensbeschouwingen, dit alles met name op basis van participatie aan actueel onderzoek binnen de faculteit FTR.
2. Ontwikkeling van academische vaardigheden op gevorderd niveau.
3. Voorbereiding tot zelfstandige beroepsuitoefening op academisch niveau in een maatschappelijke functie, dan wel tot het volgen van een vervolgopleiding tot toegevoegd docent of onderzoeker.

1.3. Eindtermen van master Religiewetenschappen

De doelstellingen van de masteropleiding zijn vertaald in eindtermen. Na een succesvolle afronding van de studie beschikken de studenten over een academische houding, die de volgende aspecten kent:

1. Verwerven van specifieke kennis en inzicht

- Je hebt grondige kennis van en inzicht in de onderzoeksmethoden en -technieken van een gekozen onderzoeksgebied, en wel met nadruk op comparativiteit en oordeelsvorming.
- Je hebt grondige kennis van en inzicht in de ontstaansgeschiedenis en de actuele situatie van wereldreligies, respectievelijk de islam, en dit met betrekking tot hun

bronteksten, doctrinele inhoud, religieuze praktijken, alsook de maatschappelijke en culturele uitingen daarvan.

- Je hebt grondige kennis van en inzicht in de geschiedenis van de verhoudingen en de interacties tussen de wereldreligies, respectievelijk de islam en andere Abrahamitische religies, met betrekking tot een specifiek thema.
- Je hebt grondige kennis van en inzicht in de actuele situatie van de verhoudingen en de interacties tussen de wereldreligies, respectievelijk de islam en de andere Abrahamitische religies, met betrekking tot een specifiek thema tegen de achtergrond van de globalisering, de modernisering en de reactie hierop.

Voor de specialisatie Religie en Beleid bovendien:

- Je hebt grondige kennis van en inzicht in filosofische en sociaalwetenschappelijke benaderingen van de plaats van religie in het publieke domein;
- Je hebt grondige kennis van en inzicht in de plaats van religie in het Nederlandse recht en beleid en de ontwikkelingen daarin.

2.Toepassen van specifieke kennis en inzicht

- a) Je kunt gedifferentieerd (en relatief zelfstandig) kennis van en inzicht in de religieuze tradities en hun interacties toepassen, aan de hand van onderzoeksmethoden en -technieken door een nieuwe probleemsituatie adequaat te beschrijven, te analyseren en te synthetiseren, binnen een onderzoek.
- b) Je bent bekwaam in het gedifferentieerd (en relatief zelfstandig) toepassen van kennis van en inzicht in de religieuze tradities, hun interacties, en onderzoeksmethoden en -technieken in een van de volgende professionele contexten: onderzoek, beleid en geestelijke verzorging.

Voor de specialisatie Religie en Beleid bovendien:

- c) Je bent in staat verworven kennis en inzicht in de religieuze tradities en hun interacties toe te passen met inzet van passende onderzoeksmethoden en technieken in een beleidscontext.

3. Oordeelsvorming

Je kunt zelfstandig een wetenschappelijk oordeel vormen aangaande (enkele specifieke) opvattingen, religieuze praktijken en maatschappelijke consequenties van religieuze tradities door relevante informatie te verzamelen en te interpreteren, en door deze te evalueren tegen de achtergrond van wetenschappelijk verantwoorde interne en externe criteria.

4.Communicatie

Je kunt mondeling en schriftelijk communiceren over de vergelijking, de analyse, de synthese en de evaluatie van specifieke religieuze fenomenen binnen meerdere religieuze tradities, zowel tegenover een gespecialiseerd als een niet-gespecialiseerd publiek.

5.Leervaardigheid

Je beschikt over leervaardigheden om zelfstandig nieuwe informatie aangaande religieuze tradities te genereren, te reproduceren, te begrijpen, te interpreteren, te analyseren en te evalueren in een van de volgende professionele contexten: onderzoek, beleid en geestelijke verzorging.

1.4 Het masterprogramma Religie en Beleid

Er wordt tegenwoordig veel gesproken en geschreven over een wereldwijde opleving van religie en een terugkeer van religie in het publieke domein. Wat Nederland betreft, heeft dit laatste onder andere te maken met de komst van niet-westerse immigranten die doorgaans meer waarde hechten aan religie. Oude thema's, zoals scheiding van kerk en staat, of geloof en politiek, die door ontzuiling en ontkerkelijking op de achtergrond geraakt waren, komen terug op de agenda. Deze mastervariant leidt op voor de functie van beleidsmedewerker op het snijvlak van religie en samenleving. Enerzijds zijn er religieuze organisaties (kerken, scholen, zorginstellingen) die te maken krijgen met ledenverlies (secularisatie) en pluralisering (diversiteit). Anderzijds zijn er maatschappelijke instellingen, overheidsorganisaties en bedrijven die te maken krijgen met religie. In deze mastervariant leer je op deze vraagstukken te reflecteren, deze te analyseren en de beleidsimplicaties ervan te doorgronden. Je leert een praktijkprobleem vertalen in een kennisprobleem en via onderzoek bij te dragen aan de oplossing van dit probleem.

1.5 Curriculum

Het programma start met de grondslagen cursus *Filosofie van religie, staat en samenleving*. Hierin gaat het om de vraag of en in hoeverre religie een gemeenschaps-stichtende functie heeft, of eerder bijdraagt aan de polarisatie tussen verschillende maatschappelijke groepen. In deze cursus worden theoretische paradigma's besproken die de achtergrond van dit debat bepalen en een dieper inzicht bieden in enkele concrete maatschappelijke discussies omtrent religie in het publieke domein.

Voorts krijg je drie theorie- en taakcursussen die de specifieke religiewetenschappelijke kennis op het terrein van bestuur- en beleidskunde verdiepen. Het zijn de cursussen *Religie en diversiteitsmanagement*, *Religie, culturele diversiteit en overheidsbeleid* alsook *Religie en recht*. Om theorie en praktijk bij elkaar te brengen volg je de vaardigheids cursus *Beleidsplanning- en implementatie*. Omdat praktijkgericht onderzoek tijdens de stage en bij het schrijven van de scriptie een belangrijke rol speelt, wordt voor dit programma de methodencursus *Methoden in religie- en beleidsonderzoek* aangeboden.

De stage is een verplicht onderdeel en is inhoudelijk gekoppeld aan de masterscriptie. Je loopt zeker 20 weken gedurende gemiddeld 2 dagen per week stage (in totaal voor 13 EC of 364 uur) bij een overheidsorganisatie, een maatschappelijke organisatie of in het bedrijfsleven. Je voert daar een wetenschappelijk en maatschappelijk relevante opdracht uit.

De opdrachtstage biedt de mogelijkheid om een advies te schrijven, een onderzoek te doen of een inventarisatie te maken binnen een bepaald beroepsveld. Kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes bijgebracht in de bachelor- en masteropleiding, worden hier verbonden met kenmerken van bestuurlijke praktijken en problemen. De resultaten van deze opdrachten worden in de masterscriptie uitgewerkt, geanalyseerd en bereflecteerd.

1.6 Rooster

Semester 1

<i>Dag</i>	<i>Tijd</i>	<i>Cursus</i>
Dinsdag	10.30-12.15u	Filosofie van religie, staat en samenleving
Dinsdag	13.30-15.15u	Religie, culturele diversiteit en overheidsbeleid
Dinsdag	15.30-17.15u	Religie en Recht
Woensdag	10:30-12.15u	Religie en diversiteitsmanagement
Woensdag	13.30-15.15u	Beleidsplanning en –implementatie
Woensdag	15.30-17.15u	Methoden van religie- en beleidsonderzoek

Semester 2

- Opdrachtstage incl. terugkombijeenkomsten
- Masterscriptie

Het rooster is zodanig gepland dat het hele programma zowel in voltijd als in deeltijd gevolgd kan worden. Wanneer je deeltijdstudent bent, staan verschillende opties open. Je kunt in het eerste jaar de cursussen van de dinsdag en de woensdag volgen, of gedurende het eerste jaar de cursussen op de dinsdag volgen en het daaropvolgende jaar de cursussen op de woensdag. In het tweede semester staan telkens stage, terugkombijeenkomsten en de Werkplaats masterscriptie gepland. Studeer je in deeltijd, dan houd je dus telkens een semester vrij om je scriptie te kunnen schrijven. De theorie- en methodencursussen in het eerste semester moeten met succes zijn afgerond voordat je met de stage in het tweede semester mag beginnen.

1.7 Beroepsprofiel

Voor het masterprogramma Religie en Beleid bestaat geen eenduidig beroepsprofiel omdat de expertise rond religieuze beleids- en diversiteitsvraagstukken in zeer verschillende contexten en functies speelt. Werkvelden zijn te vinden bij de overheid, in het onderwijs, in de gezondheidszorg en in het bedrijfsleven. De professionele uitwerking van deze functies verschilt behoorlijk. Voorbeelden van bestaande functies in de publieke, semipublieke en private sector zijn te vinden op de volgende pagina.

Voorbeelden van bestaande functies in de publieke, semipublieke en private sector

Gemeentelijke en nationale overheden

- Senior Beleidsmedewerker Religie, Polarisatie en Radicalisering, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
- Senior Beleidsmedewerker Religie en Integratie, Directie Coördinatie Integratie Minderheden, Ministerie van Justitie.
- Beleidsadviseur integratie, Gemeente.
- Radicaliseringmedewerker, Gemeente.
- Vertrouwenspersoon Radicalisering, Gemeente.
- Beleidsmedewerker Sociaal Beleid, Gemeente.
- Beslismedewerker IND lokaal niveau.

Niet-gouvernementele organisaties

- Beleidsmedewerker religieuze identiteit, Cordaid.
- Beleidsmedewerker religie en identiteitsvraagstukken, maatschappelijke organisaties.
- Consulente culturele diversiteit, Kunsthuis Utrecht.
- Kennismanager Interculturalisatie, GGZinGeest, Amsterdam.
- Adviseur Interreligieuze Dialoog en Conflict Transformatie, Mensen met een Missie (standplaats Mombassa, Kenia).
- Communicatieadviseur.
- Beleidsmedewerker werkgeversvereniging.
- Bestuurslid vakbond.

Bedrijfsleven

- HRM medewerker diversiteit, Albert Heijn.
- P&O medewerker diversiteit en integratie, Rabobank.
- Medewerker diversiteitbeheer, Randstad Diversity.
- Directeur Diversiteit, KPN.
- Relatiemedewerker bijzondere instellingen ABN-AMRO.

2 CURSUSSEN

In het eerste semester worden cursussen aangeboden die gericht zijn op de centrale aspecten en theorieën van deze masterspecialisatie (20 EC), op werkveld gerichte beroepsvaardigheden (5 EC), en op academische onderzoekmethoden en –vaardigheden (5 EC). Sommige practica worden pas afgesloten tijdens de opdrachtstage.

2.1 Filosofie van religie, staat en samenleving ([FTR-RSMAB100](#))

Onderwijsvorm

Hoorcollege (5 EC)

Toetsvorm

Paper

Doelstelling

Na afloop van deze cursus kun je:

- actuele debatten over de rol van de overheid in maatschappelijke kwesties omtrent identiteit plaatsen tegen de achtergrond van grotere wijsgerige opvattingen over religie en staat;
- kritisch reflecteren op maatschappelijke discoursen over de rol van de overheid met betrekking tot religie en moraal;
- grotere verbanden zien tussen argumenten die in maatschappelijke debatten gevoerd worden.

Voorkennis

Kennis van de bekende vreemde talen

Beschrijving

Wat is de rol van de overheid bij maatschappelijke emancipatieprocessen? Hoe ver kan en mag de overheid haar rol gebruiken om te interveniëren in identiteitsvraagstukken, vraagstukken dus die te maken hebben met de speelruimte van menselijke zelfontplooiing? Juist in het cluster van vraagstukken die met identiteit te maken hebben, lijkt de rol van religieuze levensbeschouwingen een problematische te zijn. Hoe moet de overheid die een actief emancipatie-beleid voert inzake bijvoorbeeld LHBT-vraagstukken omgaan met religieuze groepen die homoseksualiteit radicaal afwijzen? Vervalt een liberale samenleving, die een pluralisme aan levensbeschouwelijke en morele opvattingen wil garanderen, niet in haar tegendeel wanneer zij dergelijke opvattingen zonder meer uitsluit of wanneer de enige vraag die zij zichzelf stelt de communicatieve overtuigingsstrategieën van haar eigen gelijk betreft? Of is er een model denkbaar waarin het gesprek over deze opvattingen niet alleen mogelijk maar ook productief wordt? Het mag duidelijk zijn dat op de achtergrond van belangrijke identiteitsdiscussies filosofische opvattingen over de verhouding van religie, moraal en staat een centrale rol spelen. In dit college zullen we aan de hand van enkele van deze debatten op zoek gaan naar de filosofische vooronderstellingen van de argumenten die in het debat worden ingezet. Welke gevolgen heeft dit voor de reflectie over de rol van religie in de samenleving?

In het eerste deel van de cursus zullen enkele klassieke theoretische modellen over de relatie tussen religie, staat en samenleving behandeld worden (John Locke, Karl Marx, John Rawls, Eric Voegelin).

In het tweede deel worden enkele actuele maatschappelijke debatten behandeld: religie en de omgang met homoseksualiteit, man-vrouw-relaties enz.

In het derde deel staan enkele actuele politiekfilosofische theorieën centraal die het debat omtrent identiteit en de rol van de overheid begeleiden (Michel Foucault, Jacques Rancière, Robert Pfaller, Antonio Negri).

Literatuur

- W. van der Brug, *Het idee van de neutrale staat. Inclusieve, exclusieve en compenserende visies op godsdienst en cultuur*, Rotterdam, Erasmus Law Lectures 18, 2008.
- Hans Joas, *Faith as an Option. Possible Futures of Christianity*, Stanford UP, 2014.
- De reader wordt bij het begin van de collegereeks ter beschikking gesteld.

2.2 Religie, culturele diversiteit en overheidsbeleid ([FTR-RSMAB101](#))

Onderwijsvorm

Hoor- en werkcolleges (5 EC)

Toetsvorm

Schriftelijk tentamen

Doelstelling

Je leert kritisch te reflecteren op theorieën en (beleids)adviezen die bij moeten dragen aan het formuleren van visies en beleid omtrent culturele en religieuze diversiteit.

Beschrijving

In Nederland is de laatste jaren de belangstelling van de overheid voor de maatschappelijke rol van religie toegenomen. Politici en wetenschappers hebben de rol van de religies voor het publieke domein en hun (ambivalente) waarde voor de sociale cohesie in een multiculturele samenleving herontdekt. Waaruit bestaan deze bijdragen en hoe worden deze in de praktijk gebracht? Welke nieuwe mogelijkheden zijn er voor samenwerking met de gemeentelijke overheden? Welke rol kunnen religies spelen in een gemeentelijk diversiteitbeleid?

In deze collegereeks ligt de focus op hoe activiteiten en groepen vrijwilligers van religieuze organisaties (kerken, moskeeën tempels en dergelijke) in toenemende mate de aandacht, steun en waardering krijgen van gemeentelijke overheden, onder meer in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Ook wordt aandacht besteed aan de vragen die deze ontwikkeling oproept. Recente onderzoeken liggen ten grondslag aan de colleges.

Literatuur

- Een digitale reader is beschikbaar op Blackboard.

2.3 Religie en diversiteitsmanagement ([FTR-RSMAB103](#))

Onderwijsvorm

Hoor- en werkcolleges (5 EC)

Toetsvorm

Oprachten (30%) en schriftelijk tentamen (70%)

Doelstelling

Na afloop van deze cursus kun je:

- de relatie tussen diverse religie-opvattingen (essentialisme, constructivisme) en management-benaderingen (klassiek, kritisch) benoemen;
- mogelijkheden en moeilijkheden van diverse management-benaderingen (instrumenten) voor verschillende uitdagingen van religieuze diversiteit (vraagstukken) beargumenteren.

Beschrijving

Management is de beïnvloeding van de gezamenlijke inspanning binnen een samenleving of organisatie. Door modernisering, mondialisering en migratie zijn samenlevingen en organisaties daarbinnen diverser geworden en zijn er minder gedeelde uitgangspunten. Diversiteitsmanagement leert leidinggevenden om te gaan met verschillen. Daarbij is er veel aandacht voor sociale en culturele aspecten van diversiteit, maar niet of nauwelijks voor religieuze aspecten daarvan. Deze cursus beoogt inzichtelijk te maken hoe religieuze diversiteit het functioneren van samenlevingen en organisaties beïnvloedt en hoe leidinggevenden hiermee kunnen omgaan. De rode draad hierbij is het inzicht dat diversiteit in het management het managen van diversiteit (mede) bepaalt. Het gaat in deze cursus niet om het leren van vaardigheden. Vaardigheden worden in de practica en de stage geleerd en geoefend.

Literatuur

- M. Noordegraaf. *Management in het publieke domein. Issues, instituties, instrumenten*, Bussum: Coutinho, 2008.

2.4 Beleidsplanning en –implementatie ([FTR-RSMAB104](#))

Onderwijsvorm

Werkcollege (5 EC)

Toetsvorm

Paper (70%)

Tussenevaluatie (20%)

Presentatie (10%)

Doelstelling

Na afloop van deze colleges kun je:

- kritisch reflecteren op theorieën en modellen op het gebied van ontwerp, implementatie en evaluatie van beleid;
- een advies formuleren voor de ontwikkeling of aanpassing van beleid;
- een evaluatie formuleren met betrekking tot de uitvoering, voortzetting of beëindiging van beleid.

Beschrijving

Religie is nadrukkelijk aanwezig in het publieke domein door diverse vormen van participatie van burgers en religieuze organisaties. Religie is het object geworden van toenemende belangstelling zowel in de media, als in de wetenschap en het gemeentelijke beleid. In gemeenten en overheidsinstellingen komt deze belangstelling tot uiting in de vorm van steeds nieuwe maatschappelijke vraagstukken: Hoe staat het met de beleidsvisie op de religieuze voorzieningen die nodig zijn om als moslim, christen of hindoe een leven te kunnen opbouwen in Nederland? Hoe kan de overheid bijvoorbeeld interveniëren om multiculturele spanningen op te lossen en daarbij het beginsel van de scheiding tussen kerk en staat te handhaven? Of, welke kwaliteitseisen hanteert een gemeente voor de subsidiëring van activiteiten van religieuze organisaties?

Het practicum beleidsplanning en -implementatie bestaat uit twee delen. Het eerste deel behandelt theorieën en modellen voor een strategie gericht op de perceptie van conflicten, uitdagingen en kansen die gepaard gaan met de relatie tussen gemeentelijke overheid en religieuze organisaties. In het tweede deel van het practicum breng je bevindingen uit de eigen stage ter discussie en formuleer je een beleidsplan. Aangekaarte, gesignaleerde beleidsproblemen worden systematisch geanalyseerd en onderworpen aan verschillende fases van de beleidscyclus (o.a. beleidsvoorbereiding, beleidsbepaling, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie). Na een groepsbespreking formuleer je een beleidsplan ter afronding van het practicum.

Literatuur

- Digitale reader beschikbaar op Blackboard.
- R. Berkenbosch, W. Koetsenruijter & W. Koetsenruijter, *Schrijven van beleidsnotities: handleiding voor het opstellen van korte adviesteksten over beleid*, Groningen: Noordhoff Uitgevers, 2008.

Bijzonderheden

Een succesvolle afronding van deze cursus is een voorwaarde (ingangseis) voor het opstarten van een beroepsstage in het tweede semester (zie OER MA RW Art. 17.2 ingangseisen). Dat impliceert dat de tussentoets na blok 1 met een voldoende moet worden afgerond.

2.5 Religie en recht ([FTR-RSMAB102](#))

Onderwijsvorm

Hoor- en werkcolleges (5 EC)

Toetsvorm

Taakopdracht (10%), presentatie (10%) en paper (80%)

Doelstelling

Na afloop van de cursus kun je:

- de structuur van het recht en de aard van de uiteenlopende rechtsgebieden alsmede de plaats van religie daarbinnen weergeven;
- het begrip democratische rechtsstaat alsmede de complementariteit van de twee samenstellende begrippen en het spanningsveld dat daartussen bestaat onder woorden brengen;
- de betekenis van de drie belangrijke rechtsbeginselen die de plaats van religie in het recht beheersen, namelijk de scheiding van kerk en staat, neutraliteit van de overheid ten aanzien van godsdienst en levensovertuiging, en de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging uiteenzetten; alsmede de uiteenlopende interpretaties van deze beginselen schetsen en deze interpretaties duiden;
- de historische ontwikkeling van de verhouding tussen religie en recht in Nederland schetsen;
- de belangrijkste vraagstukken die vandaag de dag spelen op het snijvlak van recht en religie benoemen, alsmede de dilemma's die zich daarin voordoen, de ontwikkelingen die zich daarin voltrekken en de rechtspolitieke keuzes die deze weerspiegelen; alsmede de ontwikkelingen plaatsen in het spanningsveld van rechtsstaat en democratie;
- op een juridisch verantwoorde manier zelf oplossingsrichtingen voor juridische vraagstukken met betrekking tot religie formuleren en deze beargumenteren in het licht van de historische ontwikkeling, de van toepassing zijnde rechtsbeginselen en de maatschappelijke en juridische context;
- uitspraken lezen die betrekking hebben op casus waarin religie een rol speelt van rechterlijke instanties als de burgerlijke rechter en de strafrechter, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en het Europees Hof voor de rechten van de mens;
- overheidsstukken lezen die deel uitmaken van het wetgevingsproces zoals een wetgevingsadvies van de Afdeling Advisering van de Raad van State en een Memorie van toelichting bij een wetsvoorstel; alsmede deze stukken plaatsen binnen de context van het wetgevingsproces.

Beschrijving

Vooraf immigratie heeft in de afgelopen decennia geleid tot een grotere variëteit aan religies en een zichtbare aanwezigheid van de islam. Christelijke kerken liepen in dezelfde periode terug in aanhang, meer individuele vormen van geloofsbeleving manifesteerden en manifesteren zich en scheidingslijnen tussen geloof en ongeloof vervagen. Door deze trends verandert ook de maatschappelijke beeldvorming van religie. Meer dan in het recente verleden zien wij

dat religieus en cultureel waardenpluralisme spanningen oproept in de samenleving. Hoe werken deze ontwikkelingen door in het recht en hoe moet het recht omgaan met vraagstukken, controversen en dilemma's waarin religie een rol speelt?

Mag de overheid buitenlandse financiering van moskeeën indammen? Mag de overheid het uitbrengen van een film verbieden wanneer te verwachten valt dat het vertonen ervan risico's meebrengt voor de openbare orde? Mag de overheid bijdragen in het behoud van kerkegebouwen die voor de eredienst in gebruik zijn? Welke ruimte is er voor religieuze gewetensbezwaren tegen voor iedereen geldende wetgeving? Wat betekent gelijke behandeling van religies vandaag de dag? Welke plaats heeft religie in het onderwijsbestel? Welke regels mogen religieuze gemeenschappen stellen aan hun leden? Deze concrete kwesties vormen enkele voorbeelden van juridische vragen waarin religie een rol speelt.

Deze cursus maakt je vertrouwd met de manieren waarop religie in het Nederlandse recht voorkomt, welke normatieve uitgangspunten gelden voor de manier waarop de overheid met religie omgaat, wat de juridische dimensies zijn van actuele controversen en vraagstukken waarin religie een rol speelt, welke mogelijkheden het recht biedt en welke grenzen het stelt in de omgang van de overheid met religie, en welke ontwikkelingen zich voordoen in het recht met betrekking tot religie. In de cursus komen zowel wetgever als bestuur en rechter aan de orde en er wordt ingegaan op de onderlinge verhouding tussen de drie staatsmachten in hun omgang met religie.

Literatuur

- Sophie van Bijsterveld, *Overheid en godsdienst. Herijking van een onderlinge relatie*, Den Haag: Boom Juridisch (derde, herziene druk), 2018.
- Een selectie van artikelen, onder meer uit het Tijdschrift voor Religie, Recht en Beleid.

2.6 Methoden van religie- en beleidsonderzoek ([FTR-RSMAB105](#))

Onderwijsvorm

Practicum (5 EC)

Toetsvorm

Werkstuk en papers

Tussentoets na de eerste periode

Doelstelling

Na afloop van deze cursus:

- heb je inzicht in de verschillende empirische benaderingen voor religie- en beleidsonderzoek;
- weet je afhankelijk van een onderzoekopdracht de meest adequate onderzoeksbenadering te selecteren;
- kun je gerichte en haalbare doel- en een vraagstellingen formuleren voor praktijkgericht onderzoek;

- kun je een onderzoeksopzet ontwerpen voor praktijkgericht onderzoek;
- heb je inzicht in verschillende vormen van dataverzameling;
- ben je in staat een half-gestructureerd kwalitatief interview te voeren;
- weet je verschillende typen van vragen te formuleren en toe te passen voor je onderzoek;
- kun je kwalitatieve interviews coderen en analyseren met behulp van het computerprogramma Atlas.ti;
- weet je hoe je een onderzoeksrapport moet schrijven voor verschillende doelen;
- ben je in staat religie- en beleidsconcepten te verhelderen waarvan je gebruik hebt gemaakt in je onderzoek.

Beschrijving

In praktijkgericht onderzoek staat kennis over problemen in de praktijk van organisaties centraal. Daarbij worden twee soorten problemen onderscheiden: beleidsmatige problemen en ontwerpproblemen. Veel publieke en semi-publieke instellingen (gemeenten, politie, maatschappelijk werk, gezondheidszorg, onderwijs) zitten met vraagstukken rond identiteit, sociale cohesie, communicatieprocessen en culturele diversiteit waarin religie een rol kan spelen. Welke kennis kun je met behulp van praktijkgericht onderzoek naar deze problemen verwerven?

Naast het ontwikkelen van een praktijkgerichte kwalitatieve onderzoeksopzet gaat de cursus in op de methode van kwalitatief interviewen (individueel en collectief) in beleidsonderzoek. Je maakt kennis met verschillende typen vragen en vormen van structurering van interviews.

Tijdens de bijeenkomsten gaan we ook praktisch oefenen: het voeren van interviews, het coderen en analyseren van empirische gegevens. Je krijgt inzicht in verschillende vormen van coderen van onderzoeksgegevens en krijgt inzicht in kwalitatieve data-analyse met ondersteuning van het computerprogramma AtlasTi.

Tenslotte zullen we stilstaan bij het rapporteren van onderzoek. Daarbij zullen we ingaan op het rapporteren in de vorm van beleidsadviezen (naar een opdrachtgever/probleemhebber) en in de vorm van een wetenschappelijk verslag.

Literatuur

- :
- Madelon Eelderink, *Handboek Participatief Actieonderzoek. Samen bouwen aan een betere wereld*, eerste druk, Amsterdam: Uitgeverij SWP 2020.

Bijzonderheden

Een succesvolle afronding van deze cursus is een voorwaarde (ingangseis) voor het opstarten van een beroepsstage in het tweede semester (zie OER MA RW Art. 17.2 ingangseisen). Dat impliceert dat de tussentoets na blok 1 met een voldoende moet worden afgerond.

3 OPDRACHTSTAGE (FTR-RSMAB125)

3.1 Doelen en eindkwalificaties van de opdrachtstage

In de stage verken je onder meer het werkveld en doe je ervaring op in de vorm van het verrichten van een opdracht. De opdrachtstage biedt de mogelijkheid om een onderzoek te doen en een advies te schrijven in relatie tot (een fase van) de beleidscyclus binnen een bepaald beroepsveld. Kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes bijgebracht in de Bachelor- en Masteropleiding worden verbonden met kenmerken van bestuurlijke praktijken en problemen.

Academische vaardigheden en onderzoeksvaardigheden die tijdens de stage verwacht worden en verder ontwikkeld worden

1. Je kunt:

- zelfstandig een wetenschappelijk verantwoord beleidsonderzoek met betrekking tot religie opzetten en uitvoeren;
- de resultaten daarvan op een transparante, systematische en argumentatief overtuigende wijze weergeven in woord en geschrift en duidelijk en ondubbelzinnig overbrengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten.

2. Je geeft blijk van:

- een onafhankelijke, kritische houding ten opzichte van bestaande theorieën en kennis;
- het kunnen innemen van een standpunt ten aanzien van een wetenschappelijk betoog op het terrein van religie en beleid;
- dit kritisch op waarde weten te schatten;
- het zelfstandig de ontwikkelingen op het terrein van de religiewetenschap en de beleidswetenschap bij te kunnen houden en
- het beschikken over de leervaardigheden die je in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.

Professionele vaardigheden en attitude

3. Professionele vaardigheden:

- Je bent in staat tot het adviseren van organisaties in het publieke, semi-publieke en private domein bij de omgang met religie in hun beleid;
- Je beschikt over de vaardigheden die vereist zijn bij het beroep van beleidsmedewerker/ beleidsadviseur;
- Je kunt zelfstandig én in teamverband werken;
- Je bent in staat samen te werken met collega's van de eigen beroepsgroep en met die van andere beroepsgroepen;
- Je kunt daarin een eigen positie bepalen;
- Je kunt adequaat functioneren in een multiculturele en multireligieuze werkomgeving.

4. Attitude:

- Je voldoet aan het beroepsprofiel van beleidsmedewerker met de bijbehorende (zelf)onderzoekende houding;
- Je kunt omgaan met de (mogelijke) spanning tussen de verwachtingen van de opdrachtgever en eigen inzichten;
- Je hebt zicht op de eigen persoonlijke mogelijkheden en beperkingen binnen het professionele werkterrein;
- Je kunt feedback geven en ontvangen op het eigen functioneren en dat van anderen binnen de werksetting;
- Je kunt een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling en positionering van het werk door middel van theoretische doordinking en het verrichten van praktijkgericht onderzoek.

Aan het einde van de stage kun je:

- kennis en inzichten in een bepaalde religiewetenschappelijke discipline weergeven;
- begeleid door een vakdeskundige, kennis van en inzicht in een bepaalde religiewetenschappelijke discipline toepassen op bestuurlijke praktijken en problemen;
- op basis van een kritische attitude en na zorgvuldige reflectie aangeven wat de belangrijkste resultaten en discussiepunten zijn bij het toepassen van de wetenschapsgerelateerde kennis en inzichten;
- in een beknopte mondelinge presentatie de uitkomsten van eigen bevindingen over wetenschappelijk bereflecteerd handelen presenteren ten overstaan van het beroepsveld en je bent in staat daarover een goede discussie te voeren;
- de resultaten van de opdrachtstage schriftelijk rapporteren, conform de eisen die daaraan worden gesteld.

3.2 Taken

Het masterprogramma Religie en Beleid omvat de taak om tijdens de verplichte opdrachtstage praktijkgericht onderzoek te verrichten in opdracht van derden. Het spreekt voor zich dat in deze fase van de opleiding hoge eisen worden gesteld aan aard, aanpak en resultaten van de werkzaamheden die je uitvoert en dat er een duidelijke relatie dient te zijn met inhoud en niveau van de opleiding.

3.3 Begeleiding

Je loopt gedurende het tweede semester van het academisch jaar stage als student van het masterprogramma Religie en Beleid die een opdracht heeft uit te voeren. De stage kan ook in het buitenland plaatsvinden. De opdracht is enerzijds een zelfstandig geheel en anderzijds een voorbereidend gedeelte van de masterscriptie. De opdrachtstage kan worden begrepen

als een vorm van praktijkgericht onderzoek en de scriptie als een meer theoriegerichte vorm van onderzoek. Met andere woorden: de scriptie gaat veel dieper in op het theoretisch kader en trekt conclusies met het oog op theorievorming, terwijl de stageopdracht en het eindverslag van de stage conclusies trekken en aanbevelingen doen met het oog op de praktijk (beleidscyclus).

De stage correspondeert – inclusief terugkombijeenkomsten en begeleidingsgesprekken – met een studielast van 15 Europese studiepunten (1 *European credit (EC)* = 28 studiebelastingsuren) verdeeld over stage (13 EC = 364 uren) en terugkombijeenkomsten en begeleidingsgesprekken (2 EC = 56 uren). Dit resulteert in een stage met een duur van zeker 20 weken, waarin je gemiddeld 2 dagen per week op de stageplaats aanwezig bent dan wel aan de voortgangsverslagen of het tussen- en eindverslag werkt. Gedurende dit tijdvak word je op verschillende wijzen begeleid, namelijk door:

- 1) de onderwijs- en stagecoördinator;
- 2) de career officer;
- 3) de begeleidende vakdocent (scriptiebegeleider);
- 4) de mentor (werkplekbegeleider).

Ieder heeft een eigen begeleidingstaak en -rol.

De **onderwijs- en stagecoördinator** en de **career officer** zijn je eerste contactpersonen in het begin van de stage. Zij begeleiden je bij de keuze van een stagelocatie. De onderwijs- en stagecoördinator zorgt voor een begeleidend docent. Om je zo goed mogelijk te helpen bij het vinden van een stagelocatie is in een vroeg stadium van de studie contact noodzakelijk tussen de onderwijs- en stagecoördinator, vakdocent, career officer en de student bij de volgende beslismomenten:

- a) de vaststelling van de stagelocatie;
 - b) het afsluiten van het stagecontract (onder meer mede-ondertekend door de mentor).
- Verder is de onderwijs- en stagecoördinator het eerste aanspreekpunt wanneer je moeilijkheden ondervindt bij de stage of de begeleiding, of wanneer de mentor een gesprek met de opleiding wenst. De coördinator is tevens contactpersoon naar de vakdocent toe.

De **vakdocent** is de docent die in het kader van de opdrachtstage en de masterscriptie verantwoordelijkheid draagt voor je inhoudelijke begeleiding bij de opzet, contractering, uitvoering en beoordeling van de opdracht die je tijdens de stage dient uit te voeren. Vervolgens fungeert deze docent als scriptiebegeleider. Hij of zij a) draagt zorg voor een heldere communicatie over de beoogde opdracht (onderzoek of project); en b) is beschikbaar voor overleg bij problemen tijdens de uitvoering van de opdracht (tweede semester).

De **mentor** is een professionele functionaris van de betreffende instelling waar je stage loopt. Hij of zij heeft als primaire taak om je op de werkplek te begeleiden bij de dagelijkse stageactiviteiten. Centraal staat daarbij het ontwikkelen van een collegiale sfeer, het bieden van faciliteiten en steun bij de uitvoering van de opdracht. De mentor is — zeker in het begin van de stage — tijdens jouw activiteiten aanwezig en draagt zorg voor ondersteuning en feedback daarop. Die feedback kan het karakter hebben van spiegelen, verheldering, analyse of advies. Van de mentor wordt betrokkenheid verwacht, in het bijzonder op punten van:

- a) het introduceren van jou als stagiair binnen het werkveld;
- b) het aanbieden van facilitaire ondersteuning;
- c) tweewekelijkse taakplanning en -evaluatie (ca. 1 uur);

- d) procesoverleg met coördinator of vakdocent over opzet en voortgang van de stage;
- e) het meewerken aan de evaluatie van de stage.

De mentor verricht geen supervisorische activiteiten en heeft ten aanzien van de stage formeel geen beoordelende bevoegdheid maar wordt wel adviserend gevraagd naar de professionele vaardigheden en de professionele attitude van jou als stagiair.

3.4 Beoordeling

De eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling van de stage wordt gedragen door de stagecoördinator. Hij raadpleegt daartoe a) jezelf, mede door de voortgangsverslagen, het tussenverslag en het eindverslag waarin je het proces en het resultaat van de opdracht beschrijft; b) de vakdocent, die als tweede beoordelaar op basis van het tussenverslag de inhoudelijke voortgang van de stage beoordeelt en op basis van het eindverslag de afsluiting; c) de mentor, die gevraagd wordt naar de professionele vaardigheden en de professionele attitude van jou als stagiair tijdens de stageperiode. De beoordeling wordt uitgedrukt in een cijfer.

De eindbeoordeling volgt op een tussenbeoordeling die vóór begin van blok 4 moet plaatsvinden. De tussenbeoordeling heeft het karakter van een sluisbesluit, waarin de stagecoördinator (in samenwerking met de vakdocent) op grond van het tussenverslag van jou en een evaluatie door de mentor vaststelt of je de stage zinvol verder kan vervolgen. Als de tussentijdse beoordeling onvoldoende is, kan dit aanleiding zijn om een andere stageplek te zoeken of een andere opdracht uit te werken, dan wel je een studieadvies te geven. Bij het tussentijds onderbreken of afbreken van de stage — hetzij op initiatief van jezelf of de stageplaats, hetzij in samenspraak met beide — neem je contact op met de coördinator. De stagecoördinator voert overleg met jou, vakdocent en mentor, waarbij de stage: a) wordt voortgezet; b) een nieuwe stagelocatie wordt toegewezen (min. 10 weken van 2 dagen); of c) de stage wordt afgebroken.

De uiteindelijke en integrale beoordeling van de stage vindt plaats nadat het eindverslag binnen is en geëvalueerd is in een eindgesprek met jou. Het uiteindelijke resultaat, dat wil zeggen beoordeling en eindcijfer wordt door de onderwijs- en stagecoördinator vastgesteld.

3.5 Procedures

Deadline	Taak
Voor 1 oktober	Studenten Religie & Beleid worden uitgenodigd voor een gesprek met de de stagecoördinator en career officer.
Voor half december	Contractering opdrachtstage
15 januari	Start opdrachtstage
17 februari	1 ^{ste} voortgangsverslag
25 maart	Tussenverslag
6 mei	2 ^{de} voortgangsverslag
11 juni	Eindverslag

Wanneer jouw stage op een andere dag dan 15 januari van start gaat, pas je de data van de het inleveren van de verslagen zelf aan. Bericht de vakdocent en de onderwijs- en

stagecoördinator de nieuwe data. Streef er in dat geval - indien enigszins mogelijk – naar dat de datum van het eindverslag op of rond 11 juni ligt.

Om de opdrachtstage organisatorisch goed te laten verlopen worden door alle betrokkenen de volgende procedures in acht genomen.

*A. Afspraak met de onderwijs- en stagecoördinator en career officer (**deadline: 1 oktober**)*

Je meldt je **vóór 7 september** per email aan voor een stage (i.dehaes@ftr.ru.nl). Vervolgens worden in een gesprek met de onderwijs- en stagecoördinator en career officer je belangstelling en voorkeur en de voorwaarden van de opleiding en stage verhelderd. Je doet zelf een voorstel voor een stagelocatie. De stagelocatie moet een ervaren functionaris, respectievelijk team van functionarissen, met een voldoende academisch niveau hebben en met zowel religieuze vraagstukken als beleidsvraagstukken te maken hebben. Ter oriëntatie is een lijst van locaties beschikbaar op de site van FTR Career Service (www.ru.nl/ftr/careerservice). Je bespreekt dit voorstel met de onderwijs- en stagecoördinator en career officer. De onderwijs- en stagecoördinator kijkt samen met jou naar de mogelijkheid, stage en scriptie met elkaar te verbinden en verwijst je door naar een begeleidende docent.

B. Matching docent en student

Je legt je plannen voor aan de beoogde docent en verzoekt hem/haar om begeleiding van stage en scriptie. De docent bespreekt het plan met je en maakt zijn voorwaarden en richtlijnen kenbaar.

C. Het formuleren van de stageopdracht

Je formuleert in overleg met de begeleidende docent en de mentor van de stageplek de stageopdracht. Hou hierbij rekening met de beoogde scriptie. Stage en scriptie zijn samen goed voor 30 EC.

Stagecoördinator, docent, mentor en jij komen overeen:

- wat de opdracht is,
- welke methoden worden gebruikt, om de opdracht uit te voeren,
- in welke tijd de opdracht zal worden uitgevoerd.

D. Het opmaken van het stagecontract (bijlage A)

Je levert de overeengekomen tekst (opdracht, methoden, tijdsplanning) in bij de begeleidende docent en onderwijs- en stagecoördinator. Op basis van deze tekst wordt het contract opgemaakt.

*E. Het ondertekenen van het contract (**deadline half december**)*

Het contract wordt ondertekend door vakdocent, mentor, student en onderwijs- en stagecoördinator. Het volledig ondertekende contract dient uiterlijk 15 december toegezonden te zijn aan de stagecoördinator.

F. Stageduur en -periode

De stage kent een duur van 20 weken, waarbij je gemiddeld twee dagen per week besteedt aan activiteiten in het kader van de stage. De stage start in de tweede week van januari. In bijzondere gevallen kan daarvan worden afgeweken.

G. Overzicht verslagen

Tijdens de stageperiode worden achtereenvolgens de volgende verslagen ingeleverd:

- een eerste voortgangsverslag (toesturen aan de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator);
- een tussenverslag (toesturen aan de mentor, de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator);
- een tweede voortgangsverslag (toesturen aan de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator);
- een eindverslag bestaande uit het beleidsadvies (inhoudelijk verslag) en een product- en procesverslag in opzet vergelijkbaar met de eerdere verslagen. (Het beleidsadvies (inhoudelijk verslag) wordt toegezonden aan de mentor, de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator; het product- en procesdeel van het eindverslag wordt toegezonden aan de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator.)

Let erop dat het jouw eigen verantwoordelijkheid is de verslagen op tijd in te leveren.

H. Voortgangsverslagen en tussenverslag

Zorg bij alle verslagen voor een goede, passende lay-out. Vermeld in elk geval steeds op het verslag je naam en studentnummer, als ook de stagelocatie en het onderwerp van de stage. Nummer de bladzijden. Vermeld de aard van het verslag.

Na vijf weken dien je het eerste voortgangsverslag in (deadline **17 februari**).

Na tien weken vindt een tussenevaluatie plaats. Je dient hiervoor een tussenverslag te schrijven (deadline **25 maart**).

Na zestien weken volgt het tweede voortgangsverslag (deadline **6 mei**).

De opdrachtstage wordt na twintig weken afgerond met een eindverslag (deadline **11 juni**). Vervolgens vindt half juni een eindpresentatie plaats.

Je betreft bij het opstellen van de verslagen de criteria genoemd in bijlage B.

Voortgangsverslagen:

De voortgangsverslagen en het tussenverslag dienen de product- en procesontwikkeling in beeld te brengen, volgens het volgende format:

- Productverslag:
 1. Hoe ver ben ik gevorderd?
 2. Welke inzichten heb ik tot nu toe verkregen?
 3. Wat moet er nog gebeuren?
- Procesverslag:
 1. Beschrijving: Wat heb ik de afgelopen weken gedaan? Beschrijf globaal jouw stage activiteiten.

2. Waardering: Wat vind ik daarvan (in het licht van de in jouw stage contract geformuleerde doelstellingen)?
3. Planning: Wat kan / moet ik de volgende weken anders / beter doen, en hoe ga ik dat doen?

Het voortgangsverslag omvat ca. 1000 woorden.

Relateer de bevindingen over product en proces aan hetgeen is overeengekomen in het stagecontract.

Tussenverslag:

Het format voor het tussenverslag is hetzelfde als voor de voortgangsverslagen.

Het tussenverslag is uitgebreider (ca. 2000 woorden) en het gaat dieper in op:

- a) de feitelijke stage-activiteiten, waarbij verwezen wordt naar de stageopdracht in het stagecontract;
- b) en de nog uit te voeren activiteiten voor het voltooien van het eindverslag.

I. Eindverslag

Het eindverslag bestaat uit twee delen, een inhoudelijk verslag dat primair voor de opdrachtgever is bedoeld, en een product- en procesverslag dat primair voor de opleiding bedoeld is.

In het inhoudelijke verslag dat primair voor de opdrachtgever bedoeld is, leg je verantwoording af over hoe je de opdracht hebt uitgevoerd en wat je bevindingen zijn. In dit verslag geef je antwoord op vragen als:

1. Wat is het projectkader van je onderzoek (de organisatie waarbij je stage doet)?
2. Wat is het probleem waarvoor je onderzoek een oplossing biedt?
3. Op welk aspect van de beleidscyclus richt je onderzoek zich met name?
4. Wat wil je met je onderzoek bereiken (intern en extern doel)?
5. Hoe heb je je onderzoek uitgevoerd (methoden van dataverzameling en data analyse)?
6. Wat zijn je voornaamste bevindingen?
7. Welke conclusie trek je uit jouw bevindingen?
8. Welke discussiepunten haal je uit jouw bevindingen?
9. Welke beleidsaanbevelingen doe je voor de organisatie?
10. Welke literatuur heb je gebruikt?

In overleg met de vakdocent en de onderwijs- en stagecoördinator mag het inhoudelijke eindverslag ook worden ingeleverd als artikel voor een populairwetenschappelijk tijdschrift, maar alleen na schriftelijke toestemming van de opdrachtgever die de voorwaarden aangeeft waaronder de gegevens in de openbaarheid gebracht mogen worden. Ook in dat geval dien je, in het betreffende artikel, de hierboven genoemde vragen te beantwoorden.

Zie verder:

- Madelon Eelderink, *Handboek Participatief Actieonderzoek. Samen bouwen aan een betere wereld*, eerste druk, Amsterdam: Uitgeverij SWP 2020.

- Heinze Oost en Koen de Jong, *Een onderzoek rapporteren*, Amersfoort: ThiemeMeulenhoff 2009.

In het product- en procesdeel van het eindverslag dat primair voor de opleiding bedoeld is (ca. 2000 woorden) volg je in hoofdzaak het format dat je ook voor de voortgangsverslagen en het tussenverslag gebruikt hebt; alleen bij de laatste vraag in het procesverslag geef je aan wat volgens jou je belangrijkste leerpunten zijn en wat je in de toekomst nog wilt leren, c.q. wat je verbeterpunten zijn. Als criteria daarbij gebruik je de in bijlage B genoemde houding en vaardigheden.

J. Contactmomenten

Op verschillende momenten vinden er overleggen plaats om de stage zo goed mogelijk te laten verlopen. In het begin van het eerste semester vindt er al een gesprek plaats tussen jou, coördinator en career officer, zodat je de tijd hebt je te oriënteren. In de tweede helft van het eerste semester vinden de overleggen plaats tussen jou, de mentor van het mogelijke stageadres en de vakdocent die je gaat begeleiden. Vervolgens vindt overleg plaats tussen jou, mentor en career officer over de inhoud van het stagecontract. Het initiatief voor deze overleggen ligt bij jou. Het contract wordt goedgekeurd en ondertekend door jou, de mentor, vakdocent en stagecoördinator.

4 MASTERSCRIPTIE

De masteropleiding wordt afgesloten met een masterscriptie. De voorbereiding en begeleiding vindt plaats in het kader van het practicum 'Werkplaats Masterscriptie' met aanwezigheidsplicht.

MARW Religie en beleid	prof. dr. Sophie van Bijsterveld	FTR-RSMAB150-A
------------------------	----------------------------------	--------------------------------

Je ontwikkelt tijdens de eerste twee bijeenkomsten - onder begeleiding van een docent en met feedback van medestudenten - een vraagstelling voor je scriptie. Hiervoor kies je een onderzoeksmethode en een onderwerp en dat je – inhoudelijk aansluitend bij het gevolgde mastertraject – in een eerste opzet uitwerkt. Vervolgens ga je op zoek naar een begeleidende docent met expertise voor het gekozen onderwerp resp. de gekozen onderzoeksmethode. In de regel zal dit de begeleidende docent dezelfde docent zijn als de vakdocent voor de stagebegeleiding. Deze stappen worden door jouzelf individueel uitgevoerd en in de werkplaatsgroepen besproken. De masterscriptie wordt aan het einde van het tweede semester afgerond. De omvang van de scriptie bij Religie en Beleid is 15 EC, dat is ongeveer 420 studielasturen.

De werkplaatsgroepen zijn per mastertraject geroosterd en ingedeeld. Dat betekent dat masterstudenten van het programma Religie en Beleid gezamenlijk een werkplaatsgroep vormen. Standaard vinden twee bijeenkomsten voor het ontwikkelen van een opzet in het begin plaats. In het vervolg word je op individuele basis door de scriptiebegeleider begeleid.

Met de masterscriptie geef je een proeve van bekwaamheid tot wetenschappelijk, d.w.z. zelfstandig, kritisch, methodisch en systematisch onderzoeken, denken en schrijven. In concreto is het doel aan de hand van een scherp afgebakende en heldere probleemstelling via een consistent opgebouwd betoog te laten zien, dat je inzicht hebt in de te behandelen thematiek en in één of meer methoden waarmee de betreffende thematiek benaderd dient te worden.

Voor nadere informatie zie de 'Cursushandleiding Masterscriptie RW'.

BIJLAGE A: Stagecontract

**MASTEROPLEIDING RELIGIEWETENSCHAPPEN
STAGECONTRACT**

Stagiair

Naam:

Adres:

Tel:

E-mail:

Instelling of organisatie

Naam:

Adres:

Tel:

E-mail:

Mentor

Naam:

Adres:

Tel:

E-mail:

Begeleidende vakdocent vanuit de instelling

Naam:

Adres:

Tel:

E-mail:

Onderwijs- en stagecoördinator Masterprogramma Religie & Beleid

Prof. dr. Sophie van Bijsterveld

Radboud Universiteit

Faculteit der Filosofie, Theologie & Religiewetenschappen

Postbus 9103

6500 HD Nijmegen

(024) 361 5733

S.vanbijsterveld@ftr.ru.nl

Begin van de stage:

Einde van de stage:

Tijdsduur in weken:

Werkdagen: [NB: niet thuiswerken]

Werktijden:

INHOUDELIJKE BESCHRIJVING

1. Organisatorische context

Omschrijving van de organisatie (profiel van de organisatie: structuur, werkwijze, doelstellingen, positie binnen het werkveld, etc.)

[Voorbeeld 1:

Forum is een instituut voor multiculturele ontwikkeling, dat het wederzijdse begrip tussen mensen van verschillende afkomst in Nederland wil vergroten. Forum wil mensen uit verschillende culturele groeperingen bij elkaar brengen en betrekken bij de vormgeving van de Nederlandse samenleving. Concreet legt Forum zich toe op de volgende zes programma's:

- 1. Jeugd en Veiligheid*
- 2. Religie en Identiteitsvraagstukken*
- 3. Onderwijs en Maatschappelijke ondersteuning*
- 4. Sociale cohesie*
- 5. Immigratie en Juridisch burgerschap*
- 6. Arbeidsmarkt en ondernemerschap.*

Binnen het programma "Religie en identiteitsvraagstukken" ging eind november 2008 het Expertisecentrum religie en samenleving (ReS) van start. Het expertisecentrum adviseert gemeenten over maatschappelijke kwesties die in de gemeenten spelen in relatie tot religie.]

[Voorbeeld 2:

Radar is een middelgroot adviesbureau met circa 120 medewerkers. Radar kan als adviesbureau op het gebied van sociale zekerheid, re-integratie, sociaal beleid, zorg, jeugd, onderwijs en veiligheid ondersteuning bieden aan overheden en andere partijen die zich inzetten voor kwetsbare groepen.

Tot de opdrachtgevers van Radar behoren vrijwel alle ministeries, honderden gemeenten, uitvoerings-organisaties in het sociale domein zoals UWV, CWI's en vakbonden. Radar werkt op basis van offertes met een duidelijke aanpak en concrete indicaties van de te verwachten resultaten.]

2. Onderzoeksvraag

- 2.1 Omschrijving van de stageopdracht (onderzoeksvraag)
- 2.2 Formulering van de onderzoeksvraag, inclusief deelvragen.
Korte aanduiding van de gebruikte methodieken.

3. Onderzoeksplanning en concrete werkzaamheden

[Beschrijf hier zo gedetailleerd mogelijk – per week – de onderzoeksplanning en concrete werkzaamheden]

3.1 Kennismaken met de organisatie. Aantal weken: 1

3.2 Data verzamelen en conclusies trekken.

[Wanneer je van plan bent interviews af te nemen, vermeld dan welke categorieën van personen je op het oog hebt, hoe je deze personen selecteert en welke rol de mentor hierbij speelt, en om hoeveel interviews het gaat; geef in de planning aan op welk moment (in welke week) je de te interviewen personen gaat benaderen en wanneer (in welke week of weken) je van plan bent de interviews daadwerkelijk uit te voeren.

Ruim ook tijd in voor literatuuronderzoek en voor het schrijven van de verslagen.]

3.3 Eindverslag opstellen en advies uitbrengen.

4. Methoden

[Geef hier een nadere uitwerking van en toelichting op de te hanteren methoden, eventueel per onderdeel van de stageopdracht.]

5. Werkbegeleiding

[Standaard:

De stagiair werkt onder verantwoordelijkheid van [Organisatie], in deze vertegenwoordigd door haar medewerker [naam verantwoordelijke / werkbegeleider]. De dagelijkse werkbegeleiding is [eveneens] in handen van [naam werkbegeleider], die de volgende begeleiding zal bieden:

- Fungeren als dagelijks aanspreekpunt tijdens de gehele stageperiode.
- Zorgen voor materiële ondersteuning van de stagiair, zoals het bieden van een werkplek e.d.
- Introduceren van de stagiair bij de verschillende medewerkers van [Organisatie] en eventueel in het netwerk van expertisecentra op het gebied van religie.
- Het tweewekelijks voeren van een begeleidingsgesprek met de stagiair met het oog op de voortgang van het project.

Vanuit de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit is de stagebegeleiding in handen van [prof. / dr. Naam begeleidende docent] en de onderwijs- en stagecoördinator, prof.dr. S.C. van Bijsterveld, waarbij de stagiair tevens op incidentele basis een beroep kan doen op een van de docenten van de masteropleiding Religiewetenschappen.]

5. Korte samenvatting planning

[Standaard:

Na het kennismakings- en contracteringsgesprek op [datum], zal de stage starten in week [getal] van [jaar] en eindigen in week [getal] van [jaar]. Tijdens deze periode zal de stagiair gedurende [getal] week / weken kennis nemen van [organisatie]. Daarna zal de stagiair gedurende [getal] weken [opnoemen, welke werkzaamheden worden verricht]. Aansluitend zal de stagiair het eindverslag opstellen en advies uitbrengen.]

Output

De stagiair brengt een tussenverslag van de stage uit en schrijft een eindverslag over de opdracht:

- ***Tussenverslag (procesevaluatie) in functie van een tussenbeoordeling van de stage door de coördinator (ca. 2000 woorden), bestemd voor de coördinator, de mentor en de verantwoordelijke vakdocent.***
- ***Eindverslag (product- en procesevaluatie) in functie van de beoordeling door de coördinator en de eindbeoordeling door de vakdocent (ca. 2000 woorden); beleidsadvies (inhoudelijk deel) bestemd voor de coördinator, mentor en de verantwoordelijke vakdocent.***

Stageplaats, opleiding en stagiair sluiten mede op basis van de informatie die in de studiegids van het opleidingsprogramma wordt gegeven een overeenkomst voor een opdrachtstage in het kader van het opleidingsprogramma 'Religie & Beleid' van de Masteropleiding Religiewetenschappen. De werkwijze, beoordelingscriteria en voorschriften zoals in de studiegids van het opleidingsprogramma vermeld, maken expliciet deel uit van dit stagecontract. Met de ondertekening van het stagecontract verklaren de partijen zich akkoord met de genoemde regels en procedures.

Datum:

Handtekening student:

Handtekening mentor:

Handtekening begeleidende vakdocent:

Handtekening onderwijs- en stagecoördinator:

BIJLAGE B: Beoordelingsformulier opdrachtstage (I)

Beoordelingsformulier bestemd voor de mentor van de stageverlenende organisatie.

Volledig ingevuld en ondertekend s.v.p. mailen naar S.vanBijsterveld@ftr.ru.nl

Naam student:

Studentnummer:

Naam organisatie/bedrijf:

Naam mentor:

Naam begeleidende vakdocent:

Professionele vaardigheden en attitude	Goed	voldoende	onvoldoende
Je bent in staat om een organisatie te adviseren bij de omgang met religie, diversiteit en beleid, zowel mondeling als schriftelijk.	de student/e is in staat mondeling en schriftelijk een organisatie te adviseren bij de omgang met religie, diversiteit en beleid.	de student/e is ontwikkelt vaardigheden om mondeling en schriftelijk een organisatie te adviseren bij de omgang met religie, diversiteit en beleid.	de student/e heeft moeite om mondeling en schriftelijk een organisatie te adviseren bij de omgang met religie, diversiteit en beleid.
Je bent in staat om in een (multicultureel en multireligieus) teamverband te werken.	de student/e kan binnen het team van collega's een eigen positie innemen en adequaat verantwoorden.	de student/e kan binnen het team van collega's een eigen positie innemen.	de student/ heeft moeite om binnen het team van collega's een eigen positie in te nemen.
Je hebt inzicht op je eigen persoonlijke mogelijkheden en beperkingen binnen het professionele werkveld.	de student/e kent zijn of haar sterke en zwakke punten, kan hierop reflecteren en een "ontwikkelplan" opstellen.	de student kent zijn of haar sterke en zwakke punten en kan deze benoemen.	de student kan zijn of haar sterke en zwakke punten niet concreet benoemen.
Je bent in staat om feedback te ontvangen op je eigen functioneren en hier actief mee aan de slag te gaan (om groei mogelijk te maken?).	de student/e gaat actief op zoek naar feedback, kan hierop reflecteren en onderbouwen wat ermee gedaan is.	de student ontvangt feedback en kan onderbouwen wat ermee gedaan is.	de student staat niet open voor het ontvangen van feedback.

Je bent in staat om kennis en inzicht in een bepaalde religiewetenschappelijke discipline toe te passen op bestuurlijke praktijken en problemen.	de student/e kan op bestuurlijke niveau religiewetenschappelijke theorieën en inzichten toepassen.	de student/e kan op bestuurlijk niveau meedenken en aandachtspunten formuleren.	de student/e heeft moeite om op bestuurlijk niveau mee te denken en ideeën te ontwikkelen.
Binnen de organisatie stel je je betrokken op en toon je belangstelling voor je collega's en de verschillende werkzaamheden.	de student/e is heel betrokken en toont belangstelling voor collega's en verschillende werkzaamheden.	de student/e heeft moeite gedaan om betrokkenheid voor collega's en verschillende werkzaamheden te ontwikkelen.	de student/e heeft geen betrokkenheid voor collega's en verschillende werkzaamheden ontwikkeld.
Je kunt omgaan met de spanning tussen verwachtingen van opdrachtgever en je eigen inzichten.	de student/e kan spanningen tussen verwachtingen van de opdrachtgever en de eigen inzichten bespreekbaar maken.	de student/e kan spanningen tussen verwachtingen van de opdrachtgever en de eigen inzichten accepteren.	de student/e kan met spanningen tussen verwachtingen van de opdrachtgever en de eigen inzichten niet goed omgaan.
Je toont een zelfstandige houding en je kunt kritisch en zelfstandig denken.	de student/e weet vraagstukken als uitdaging te accepteren en deze reflectief te benaderen.	de student/e weet vraagstukken als uitdaging te accepteren en naar antwoorden te zoeken.	de student/e heeft moeite om vraagstukken als uitdaging te beschouwen.
Je beschikt over de vaardigheden en het beroepsprofiel van een beleidsmedewerker	de student/e beschikt over vaardigheden die bij een beroepsprofiel van een beleidsmedewerker passen.	de student/e ontwikkelt vaardigheden die bij een beleidsmedewerker passen.	de student/e heeft moeite om vaardigheden te ontwikkelen die bij een beleidsmedewerker passen.

Toelichting:

Wat wilt u nog kwijt over /aan de student?

Datum:

Handtekening mentor:

Handtekening student:

Beoordelingsformulier opdrachtstage (II)

Beoordelingsformulier bestemd voor de begeleidende vakdocent van de FTR.
Volledig ingevuld en ondertekend s.v.p. mailen naar S.vanBijsterveld@ftr.ru.nl

Naam student:

Studentnummer:

Naam organisatie/bedrijf:

Naam mentor:

Naam begeleidende vakdocent:

Stageverslag	Toelichting	Cijfer
Student/e beschrijft de situatie, aanleiding en probleemdefinitie, alsmede de doelstelling van het onderzoek en formuleert een heldere en precieze vraagstelling; de student expliciteert en onderbouwt de gekozen onderzoeksmethode. (20%)		0
Student/e analyseert het gekozen vraagstuk kritisch met behulp van theorieën, modellen en methoden en laat zien kennis en inzicht in een bepaalde religiewetenschappelijke discipline toe te kunnen passen op bestuurlijke praktijken en problemen. (20%)		0
Student/e presenteert het eigen betoog helder, consistent, gestructureerd en conform de afgesproken omvang. Hij/zij verwoordt de eigen bevindingen correct en wetenschappelijk verantwoord (verwijzing van bronnen). (20%)		0
Student/e reflecteert .kritisch op de opzet, resultaten en het eigen functioneren als deelnem(st)er en onderzoek(st)er. (20%)		0
Student/e geeft in het eindrapport blijk van originaliteit, creativiteit, het hanteren van correct taalgebruik en - indien van toepassing - interdisciplinariteit. (20%)		0

Cijferindicatie:

Toelichting:

Wat wilt u nog kwijt over/aan de student?

Datum:

Handtekening begeleidende vakdocent:

Handtekening student: